

CZAROWNICA (66) *sb f*

-a- (46), -ã- (6); -a:-ã- *KrowObr* (5 : 5), *BielKron* (8 : 1); o oraz końcowe a jasne.

sg *N* czarownica (27). ♦ *G* czarownice (6). ♦ *D* czarownicy (1). ♦ *A* czarownicę (4). ♦ *I* czarownicą (1). ♦ *V* czarownico (1). ♦ *pl N* czarownice (12). ♦ *G* czarownic (3). ♦ *D* czarownic(o)m (2) *KrowObr*, *KlonWor*, czarownicâm (1) *RejZwierc*. ♦ *A* czarownice (3). ♦ *I* czarownicami (3). ♦ *V* czarownice (1). ♦ sg *G* a. *pl* *A* czarownice (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

*Kobieta uprawiająca czary, mająca moc rzucania uroków; kuglarka; jędza; praestigiatrix Mymer*¹, *BartBydg, Cn; lamia Mącz, Calep, Cn; saga Mącz, Calep; malefica, pharmaceutria, trivenefica, venefica Mącz, Cn; incantratrix BartBydg; haruspica, pythonissa Mącz; tymbades (pl) Calep; divinipotens, mulier volatica, piatrix, praecantrix, striges, Thessala mulier Cn (66) : Mymer*¹ 35v; *BartBydg* 73, 122 b; Oddzyaliwayą załzie then czar thak, wzyącz yaya wdzyen łzwyąthego yana, gorcziczą, a myodu y krefszicz krową przełz wlfythko czyalo na krzyłz y mowycz Czarownyczo drzewyey thy mey krowye vzithku nyeodymyefch *LibMal* 1544/86, 1544/86; Iako to zeliczko iełt iedno iadowite á drugie gorzkie/ tako też wam Czarownice aby było tak iadowitho y gorzko od mego bydła pożyteczku. *LudWieś* B3v, B3v; *SeklKat* D4, D4v; Papierłz iełt tżarownicą naiwyłłżą miedzy tżarownicami. *KrowObr* 68v *marg*, 68v [3 r.], 92v, Tt3 [2 r.]; A także y on Saul co był w rołpacz przyłzedł/ Ze y do czarownice wnet nieborak wyłzedł. *RejWiz* 132v; *Leop Is* 57/3; Błażni/ łzaleni/ pijánice/ czarownice w powadze będą. *BielKron* 136, 25v, 54v, 318v, 469, 471v; Circe, Dziewkă Słoneczná/ y Perfis Silna czárownicá. *Mącz* 54b; Lamia, Nocna yędzâ Matółká/ nocne łtráłzidło/ Duch albo czárownicá. *Mącz* 183b, 17b, 116c, 156c, 204a, 205c (12); *RejAp* 154v *marg*, Dd3; *RejPos* 115v; Załz iâ żywo wieść mamy Bogu w vđdzienicy/ Gdyż iuż dawno czás s łwiátâ łtárey czárownicy. *HistLan* B3v; W imię trzech Bołkich łtanow káżdego krzćić kazał. Teraz ty czárownicam łłowâ przywłáłzczâiâ/ Tylko iáko ná Wiołnę Gęsi zánarzâiâ. *RejZwierc* 250, 42v; Tołz czyniâ owi co łię do czárownic y czárow po pomoc vćiekâiâ *SkarŻyw* 173, 36; *Calep* 579b, 937b, 1096a; Potym go czárownicâ w koćieł wrzácý wody Wrzuciłâ miedzy źiołâ *KochFrag* 21; *GosłCast* 37, 62; Czárownicâ to Medeâ łpráwiłâ/ Ze go tą złotâ wełná nábwâiłâ. *KlonFlis* C4v; *KlonWor* 29.

Wyrażenie: »piekielna czarownica« (2): *BielKron* 26v; BElerophá chwalono wielce być mężnego/ Powiádâiâc o koniu według myłli iego/ Ná ktorym on piekielne czarownice pobił/ Tákze y nieprzyiaciół inłszych wiele gromił *PaprPan* M3.

Szeregi: »czarownice albo (i) czarnoksiężnicy« [szyk 2 : 1] (3): Thámże iełtze drugie krełłanie tżynicie łwiecâ/ po trzykroć nád onâ wodâ/ iákoby iácy Pogáni/ Czárnokzięńnicy/ álbo iákie tżarownice. *KrowObr* 73, 121v; Carmen significat Czáry nieyákie/ zálkłęcie/ ktorego czárownice/ álbo czárnoksiężnicy vżywâý. *Mącz* 38d.

»czarownica albo czarownik« (1): Z Dopułzczenia Bożego może Czárt/ oczy ludżkie [!] mamić/ łłzkody ludziom czynić/ y trudnołci/ y niemocy przez naczynie łwoie Czárownice álbo czárowniki zádawâć *SkarŻyw* 36.

»wieszczka (a. wieszczek) i (a) czarownica« [szyk 2 : 1] (3): Szukaycie mi czárownice y wiefzczkow (bo był pobił y popalił wiefzczki y czárownice Saul [...]) *BielKron* 67v; Abowiem też tám były

niewiałyty w tey lęckie rozliczne wiefzczki á czárownice zá czáfow onych/ ktore zwodziły lud Pánłki. *RejAp* 30v.

»czarownica, (a) złośnica« [szyk 1 : 1] (2): Toć teras fłyfe złośniczę Day ią Dyablu czarownicę, *RejKup* i3; A ták flufznie tá czárownicá á tá złośnicá pośpołu y s tym kámieniem ma być záthrácona a práwie iáko w morze wrzucona. *RejAp* 154v.

»(złośnica), zwodnica, (a) czarownica« (2): *GlabGad* 05; Pośpolicie złośnice/ zwodnice á czárownice ták trácą/ vwiązawłzy iey kámień v lzyie. *RejAp* 154v.

Synonimy: czarnoksiężnica, jędza, kuglarka, mierzienica, praktykarka, wieszczka, wieszczka, wroźka, złośnica, zwodnica.

Cf **ARCYCZAROWNICA**

ZZa